

PERSONĀLIJAS

Sveicam jubilejā

ARHEOLOGAM
LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS
ĪSTENAJAM LOCEKLIM DR. HABIL. HIST.
ANDRIM CAUNEM – 80

Mums latviešiem nav daudz dzimtu ar senām, dziļām saknēm. Tas mūs padara mainīgus – mēs pakļaujamies dažādiem vējiem, skrienam tiem līdzī un reizēm pat pa priekšu. Ģimenēs ar dziļām saknēm ir vērtību summa, kas paliek nemainīga jebkuros apstākļos. Arī Andris Caune ir palicis uzticīgs daudzām savā ģimenē iegūtām vērtībām, par spīti tam, ka vēji pūtuši pavisam pretējā virzienā. Viņa tēva gleznotāja Voldemāra Caunes daiļradi 20. gadsimta 20. un 30. gados caurvija militāri patriotiska tēma – latviešu strēlnieki, Ziemassvētku kaujas, Brīvības cīņas. Otrā

pasaules kara gados nākamā arheologa tēvs bija iesaukts Latviešu leģionā, bija tā virsnieks. Caunes ģimene saglabāja draudzību ar vienu no Latvijas brīvvalsts leģendām – ģenerāli Balodi, kurš bija atgriezies Latvijā pēc gariem apcietinājumā un izsūtījumā pavadītiem gadiem. Atšķirībā no daudziem tā laika māksliniekiem Voldemārs Caune necentās pielāgoties okupācijas varai – tas neko labu nesolīja viņa dēlam Andrim Caunem, ja vien viņš nevēlējās samierināties ar vienkāršu darbu, bet vēlējās apliecināt sevi zinātnē, tomēr veidoja nākamajā arheologā un vēsturniekā to vērtību summu, kurai Andris Caune palika uzticīgs visu savu dzīvi. Jau pēc Latvijas neatkarības atgūšanas Andris Caune iemūžināja ģenerāļa piemiņu trīs grāmatās: “Ģenerāļa Jāņa Baloža pēdējie mūža gadi Latvijā 1956–1965” (2014), “Ģenerālis Jānis Balodis Krievijas izsūtījumā un cietumā 1940–1960” (2016), kā arī paša Jāņa Baloža sarakstītās “Atmiņu burtņīcas 1918–1939” (2015).

Savu arheologa un vēsturnieka darba mūžu Andris Caune ir veltījis Rīgas pētniecībai, laikā no 1970. līdz 1994. gadam viņš vadīja Rīgas arheoloģiskās izpētes grupu. Viņa vadībā izrakumi notika 40 arheoloģiskajos objektos, tā rezultātā tika restaurēts viduslaiku Rīgas plānojums, noskaidroti 13.–14. gadsimta apbūves tipi, iegūtas jaunas atziņas par pilsētas nocietinājumiem, kā arī viduslaiku iedzīvotāju dzīvesveidu. Andris Caune Rīgas arheoloģijai veltījis daudzus rakstus, kas publicēti izdevumos Latvijā, Vācijā, Polijā, Krievijā u.c.

Par savu pētījumiem viņš referējis daudzās starptautiskās konferencēs. 2008. gadā viņa vadībā LU Latvijas vēstures institūts un Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs organizēja konferenci “Hanzas pilsēta Rīga – starpniece starp austrumiem un rietumiem”.

Andris Caune vadījis izrakumus arī Bauskas pilī, Vecsaules Siliņu kapulaukā, veicis pieminekļu apzināšanu. Nevajadzētu aizmirst arī viņa devumu Latvijas kulta vietu pētniecībā, viņa apzinātos un aprakstītos riņķa krustus Latvijā, ziņas par tiem apkopotas grāmatā. Viņš rakstījis arī par lībiešu īpašuma zīmēm. Kopskaitā Andris Caune publicējis 15 grāmatas un ap 800 zinātnisku un populārzinātnisku rakstu. Lielu popularitāti ieguvusi viņa grāmatu sērija, kura veltīta Rīgai pirms 100 gadiem, apkopojot 19. gadsimta beigu un 20. gadsimta sākuma atklātnes.

Laikā no 1996. līdz 2002. gadam viņš bijis LU Latvijas vēstures institūta direktors, 1998.–2008. gadā Latvijas Vēsturnieku komisijas priekšsēdētājs. 2002. gadā pēc Andra Caunes iniciatīvas tika izveidots Latvijas vēstures institūta apgāds. Andra Caunes vadībā apgāds izdevis Latvijas Vēsturnieku komisijas rakstu 25 sējumus, “Latvijas Vēstures Institūta Žurnālu”, vairākas kolēģu monogrāfijas, Ēvalda Mugurēviča tulkotos un

rediģētos Latvijas vēstures avotu izdevumus, viņa paša iedibinātās rakstu krājumu sērijas “Latvijas viduslaiku pilis” un “Senā Rīga”.

Andris Caune apkopojis un izdevis vairākas grāmatas, kurā iemūžināta viņa laikabiedru, Latvijas izcilo personību piemiņa un darbs. Bez jau minētajām grāmatām, kuras veltītas ģenerālim Jānim Balodim, jāatzīmē arheologa Jāņa Apala darbu apkopojums, arheoloģei Zigrīdai Apalai veltīts rakstu krājums, arheologa un vēsturnieka Ēvalda Mugurēviča, arhitekta Gunāra Jansona atmiņu grāmatas.

Andra Caunes zinātniskie un sabiedriskie nopelni augstu novērtēti – viņš ievēlēts par Latvijas Zinātņu akadēmijas un Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas īsteno locekli, ir vairāku citu ārzemju zinātnisko organizāciju biedrs. 2001. gadā viņam piešķirta Latvijas Zinātņu akadēmijas Lielā medaļa. Viņš ir Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieks, saņēmis arī Atzinības krusta 2. šķiru. Par nopelniem Lietuvas labā apbalvots ar “Bruņinieka krustu”.

Sveicot jubilejā, vēlēsim Andrim Caunem labu veselību un spēku īstenot iecerēto!

Guntis Zemītis